

Yüksek Lisans Öğrencilerinin İyi Bir Tez Danışmanından Beklentilerine İlişkin Nitel Bir Çalışma *

Ferudun SEZGİN**
Ali Çağatay KILINÇ***
Hasan KAVGACI****

Özet

Bu çalışmanın amacı, yüksek lisans öğrencilerinin iyi bir tez danışmanından beklentilerinin incelenmesidir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu araştırma, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı'nda lisansüstü öğrenim görmekte olan yüksek lisans tez dönemindeki 22 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. İlgili kavramsal çerçeveye dayanarak araştırmacılar tarafından veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış bir görüşme formu oluşturulmuştur. Veriler içerik analizi ve betimsel analiz kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonuçları, öğrencilerin tez danışmanlarından beklentilerinin araştırma süreci, iletişim ve yetiştiricilik davranışları olmak üzere üç kategori altında "öğrencinin ilgi ve beklentilerine duyarlılık, güncel ve doğru kaynağa yönlendirme, uygun yöntem ve teknikler önerme, veri analizi sürecinde öğrenciyi yönlendirme, yayın yapma konusunda yardım ve teşvik, tez yazım sürecinde farklı iletişim kanallarının kullanılması, anlayışlı davranma, öğrencinin vizyonunu destekleme ve öğrenciyi zorluklarla yüzleştirme ve gerektiği zaman yardım etme ve destekleme" davranışlarında yoğunlaştığını göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Tez danışmanı, eğitim yönetimi, lisansüstü eğitim

A Qualitative Study on Graduate Students' Expectations from an Effective Thesis Advisor

Abstract

The purpose of this study is to examine graduate students' expectations from an effective thesis advisor. The population of the study

---

* Bu çalışma, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından düzenlenen V. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu'nda "Lisansüstü Öğrencilerinin İyi Bir Tez Danışmanından Beklentilerine İlişkin Nitel Bir Çalışma" başlığı altında sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

**Doç. Dr, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

***Arş.Gör., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

**** Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

was 22 graduate students still studying on their master theses. They were all from Gazi University Educational Sciences Institute Department of Educational Sciences Division of Educational Administration and Supervision. A semi-structured interview form developed by researchers based on the conceptual framework to achieve as detailed data as possible was used to gather data. Results indicated that students expect their theses advisors to be more sensitive to their interests and expectations, direct them to the relevant and current resources, suggest proper methods and techniques, lead them in data analysis process, encourage them to publish their theses, make them use of different communication channels, support their visions, and face them with difficulties under three categories as research process, communication, and mentoring.

Keywords: Thesis advisor, educational administration, graduate education

Giriş

Anglo-Sakson ve özellikle ABD uygulamalarında olduğu gibi Türkiye’de de öğretim üyesi olmak için gerekli olan formel hazırlık süreci lisansüstü eğitimi kapsamaktadır. Bu eğitim çerçevesinde, öğrenciler yüksek lisans ve doktora eğitimi almaktadırlar (Aydoğan, 2000). Türkiye’de yüksek öğretimin kalitesinin artırılması ve nitelikli öğretim elemanı yetiştirilmesi için lisansüstü eğitimin etkililiği büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, lisansüstü öğrencilerinin yetiştirilmelerinin bir süreç olarak ele alınması ve bu süreçte alanda deneyim sahibi öğretim üyelerinin yetiştiricilik rolleri üstlenmeleri gerekmektedir (Sezgin, 2002). Daha deneyimli olan öğretim elemanlarının destekleyici ve gelişimsel bir yaklaşımla lisansüstü öğrencileri ile iyi bir iletişim süreci içinde olmaları önemli görülmektedir. Bu süreçte, akademik ve sosyal becerilerin geliştirilmesi amaçlanmalıdır (Lyons ve Scroggins, 1990). Yükseköğretimde insan kaynağının temelini oluşturan lisansüstü öğrencilerinin büyük çoğunluğu doktora eğitiminden sonra ya da bu eğitim devam ederken üniversitelerde öğretim elemanı olarak istihdam edilmektedir. Bu bağlamda, lisansüstü öğrencilerinin yetiştirilmesine ve eğitimine, onlara ileride üniversitelerde görev alacak öğretim üyesi gözüyle bakarak gereken önem verilmelidir. Lisansüstü eğitimin kritik noktasını ise tez danışmanının yaptığı rehberlik oluşturmaktadır.

Lisansüstü öğretim yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık ve sanatta yeterlik eğitimini kapsamaktadır. Yüksek lisans bir lisans öğretimine dayalı, eğitim-öğretim ve araştırmanın sonuçlarını ortaya koymayı amaçlayan bir yükseköğretim, doktora ise lisansa dayalı en az altı veya yüksek lisans veya eczacılık veya fen fakültesi mezunlarınca Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı

tarafından düzenlenen esaslara göre bir laboratuvar dalında kazanılan uzmanlığa dayalı en az dört yarıyılık programı kapsayan ve orijinal bir araştırmanın sonuçlarını ortaya koymayı amaçlayan bir yükseköğretimdir (Yükseköğretim Kanunu, 1981). Lisansüstü eğitimin en önemli amaçlarından biri olarak kamu, sanayi, vb. hizmet alanlarında işlev görebilecek nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi gösterilebilir. Bununla birlikte, ülkenin yaşadığı sorunlara çözüm bulabilecek ve ekonomik kalkınmayı sağlayabilecek araştırmaların yapılmasının sağlanması lisansüstü eğitimin amaçları arasındadır (Aydoğan, 2000).

Lisansüstü eğitimi diğer öğretim kademelerinden ayıran etmenlerden biri seçici bir eğitim olmasıdır. Ülkeye hizmet verecek farklı kurumlarda uzman veya yönetici olarak görev yapacak bireyler ve öğretim üyeleri lisansüstü programlar aracılığıyla yetiştirilmektedir. Bu noktada, nitelikli insan gücü yetiştirmek, araştırma yapmak, bilim insanı, öğretim üyesi ve işyerlerine uzman eleman yetiştirmek lisansüstü eğitimin temel işlevleri olarak gösterilebilir (Sezgin, 2002). Varış'a (1984) göre, lisansüstü eğitim, ülkenin gereksinimi olan bilim ve teknolojiyi üreten bilim adamlarının yetiştirilmesini kapsayan ve belli bir plan çerçevesinde devam eden bir öğretim sürecidir.

Karakütük'ün (1999) vurguladığı gibi, Türkiye'de lisansüstü öğrenime olan ilgi giderek artmaktadır. Bunun nedenlerinden birkaçı olarak bilim ve teknolojinin hızla gelişmesi ve üniversitenin bu süreçte etkin bir rol üstlenmesi, nitelikli insan gücünün ülke kalkınması için önemini anlaşılması ve daha fazla eğitimin bireylere iş gücü piyasasında bir takım öncelikler sağlaması gösterilebilir. Lisansüstü eğitime olan ilginin artması lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin sayısının artması anlamına gelmektedir. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin verilerine göre 2009-2010 eğitim-öğretim yılında ülkemizde tüm alanlarda yüksek lisans ve doktora eğitimi gören öğrencilerin toplam sayısı 183870'i bulmaktadır (ÖSYM, 2011). Lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin sayısının artması yazılan tezlerin sayısının da artmasına neden olmaktadır. Bu durum ilgiyi, tez danışmanı ve tez öğrencisi arasındaki ilişkiye ve tez yazım sürecine çekmektedir. Sezgin (2002) tez yazım sürecinde tez danışmanı ve tez öğrencisi arasındaki ilişkiyi bir tür yetiştiricilik (mentoring) ilişkisine benzetmekte ve bu süreçte deneyimli ve bilgili öğretim elemanlarının formel ve informel olarak önemli rol oynayacaklarını vurgulamaktadır. Bu bağlamda, lisansüstü eğitim bir yetiştiricilik süreci olarak görülüp öğrenci ile danışmanı arasındaki mesleki ve sosyal etkileşimi etkin kılacak şekilde sürdürülebilir. Kelly ve Schweitzer (1999) yetiştirici rolündeki öğretim üyeleri ile yetişen genç bireylerin işbirliğini, üniversite ortamının akademik

verimliliği açısından zorunlu görmektedir. Bu noktada, iyi bir danışmanın üstleneceği roller arasında ilgi gösterme, bilgi paylaşımı, kolaylaştırıcılık, yüzleştiricilik, model olma ve yetişenin vizyonunu destekleme sayılabilir (Doyon, 2000; Galbraith ve Cohen, 1997; Pierce, 2000).

Barker ve Pitts (1997) yetiştiricilik sürecinin yetişen bireyin duygusal, psikolojik ve mesleki gelişimi için kritik olduğunu öne sürmektedir. Nelson ve Quick (1997) yetişenin kariyer yapması ve daha etkili karar verebilmesi için yetiştiricilik sürecinin önemli olduğunu belirtmektedir. Yarrow ve Millwater (1997) ise yetiştiricilik sürecinin mesleki öğrenmeyi sağlayacağını ve bu süreçte örgüt çalışanlarının mesleki bilgi ve deneyimlerini arttırabileceklerini ifade etmektedir.

Yetiştiricilik sürecinde etkili olan ve bu sürecin etkisini belirleyen değişkenlerden bir diğeri iletişimdir. Yetiştiricilik süreci boyunca yetişen ve yetiştirilen arasında kurulacak sağlıklı bir iletişim, yetişenin kendine güven kazanmasını, yeterliliklerinin farkına varmasını, kendini bulunduğu ortam içinde hissettirmesini ve örgütte güçlü iş ilişkilerinin kurulmasını sağlayabilir (Graham, 1994). Bowman ve Bowman (1990) yetiştiricilik süreciyle birlikte kendine güven kazanan bireylerin daha etkili iletişim becerilerine sahip olabileceklerini ifade etmektedir. Lucas (2000) yetiştiricilik sürecinde kurulan iletişim ağının yetişenin akademik ve sosyal gelişimine katkı sağlayacağını ileri sürmektedir. Bu görüşler çerçevesinde, yetiştiricilik sürecinde oluşturulacak etkili bir iletişim ortamının sürecin kalitesini ve verimliliğini doğrudan etkileyebileceği söylenebilir. Bu bağlamda, tez yazım sürecinde danışmanla tez öğrencisi arasında kurulan iletişimin kalitesinin ne düzeyde olduğu, öğrencilerin bu süreçten memnun olup olmadıkları ve sürece ilişkin beklentilerinin neler olduğu tartışma konusu edilebilir.

Tez yazım sürecinin diğer önemli bileşeni olarak araştırma süreci gösterilebilir. Her tez, yapılan bir araştırmayı ve ortaya çıkan sonucu yansıtmaktadır. Araştırma sürecinde tez öğrencisinden araştırma problemini belirlemesi, araştırmanın amacını, önemini, sınırlılıklarını, varsayımlarını belirtmesi, problem alanına ilişkin alanyazını taraması, ilgili kaynaklara ulaşım sağlaması, araştırmanın yöntemini belirlemesi, veri toplaması, verileri analiz etmesi ve ortaya çıkan bulgulara ve ilgili alanyazına dayalı olarak yapacağı tartışmayla birlikte araştırma sonucunu ve önerilerini ortaya koyması beklenmektedir (Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2009). Araştırma süreci, yapılan araştırmanın sonuçlarının ortaya konduğu uzun bir süreç olarak değerlendirildiğinde, bu süreçte öğrencilerin danışmanlarından beklentilerinin ortaya konması alana katkı sağlayacak daha kaliteli ve kapsamlı bir ürünün ortaya konması bakımından önemli görülmektedir. Özetle, tez yazım süreci bir araştırma, iletişim ve yetiştiricilik

süreci olarak görülüp değerlendirilebilir. Bu çalışmada, lisansüstü eğitim öğrencilerinin görüşlerine göre iyi bir tez danışmanının sahip olması gereken özellikler derinlemesine ve kendi gerçekliği içinde incelenmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada bir olgunun derinlemesine incelenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2005) nitel araştırmanın bir olguyu kişilerin bakış açısından derinlemesine incelemeyi ve ilgili sosyal yapı ve süreçleri ortaya koymayı amaçladığını belirtmektedir.

Katılımcılar

Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Önceden tespit edilmiş olan ölçütlere karşılık gelen durumların çalışılması bu örnekleme yönteminde esas teşkil etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu çalışmada katılımcıların belirlenmesinde kullanılan ölçüt, yüksek lisans tez sürecinde lisansüstü eğitime devam eden öğrenci olmak olarak belirlenmiştir. 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda (1981) ifade edildiği gibi, yüksek lisans eğitimi lisansüstü eğitimin başlangıcıdır. Dolayısıyla yüksek lisans tez dönemi, lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin ilk defa bir danışman ile çalıştıkları ya da yetişen-yetiştiricilik sürecinde etkin rol aldıkları bir dönem olabileceği gibi bu sürecin olumlu bir şekilde geçirilmesi öğrencilerin lisansüstü eğitimlerini devam ettirme kararlarını da etkileyebilir. Bu nedenle, öncelikle yüksek lisans öğrencilerinin beklentilerinin ortaya konması araştırmacılar tarafından daha yararlı görülmüştür. Araştırmaya 22 yüksek lisans öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerin tamamı Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı'nda öğrenim görmektedir. Katılımcıların 7'si erkek, 15'i kadındır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada, veri toplama amacıyla bir tez sürecinde karşılaşılan aşamalar dikkate alınarak ve Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün tez yazım yönergesinden yararlanılarak bir görüşme formu hazırlanmıştır. Yüksek lisans tez döneminde bulunan bu öğrenciler için hazırlanan form üç ana başlık halinde toplam 17 sorudan oluşmaktadır. Başlıklardan birincisi araştırma sürecini, ikincisi iletişim sürecini ve üçüncüsü de yetiştiricilik davranışları boyutunu oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanmasında kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu gerekli alanyazın taramasının ardından, araştırmacılar tarafından geliştirilmiş, geçerliğini saptamak amacı ile uzman görüşüne sunulmuş ve alınan uzman görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenerek katılımcılarla görüşme yapılmıştır. İzin veren katılımcılarla yapılan görüşmeler sırasında ses kaydı yapılmış, ses kaydı istemeyen katılımcılarla yapılan görüşmeler sırasında ise notlar alınmıştır. Daha sonra ses kayıtları kağıda dökülerek bütün veriler üzerinden içerik analizi yapılmış ve bazı özgün düşünce ve görüşlerin sunulması amacıyla zaman zaman doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırmanın geçerliğini ve güvenilirliğini artırmak amacıyla bazı stratejilerden faydalanılmıştır. Araştırmanın geçerliğini artırmak için kullanılan stratejilerden biri uzun süreli etkileşim stratejisidir. Yıldırım ve Şimşek'in (2005) görüşme esnasında görüşme yapılan katılımcının genellikle görüşmenin ilk aşamalarında araştırmacının daha fazla etkisinde kaldığı, katılımcıyla görüşülen süre arttıkça oluşan güven ortamı ile birlikte katılımcılardan daha sağlıklı veriler elde edilebileceği yönündeki görüşü paralelinde, yapılan görüşmelerin süresi olanaklar dahilinde uzun tutulmaya çalışılmış ve bu yolla araştırmanın geçerliği artırılmak istenmiştir. Teyit stratejisi araştırmanın geçerliğini artırmak amacıyla bu çalışmada kullanılan diğer bir stratejidir. Buna göre, toplanan veriler özetlenmiş ve katılımcılardan bunları teyit etmeleri istenmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla da araştırmacı çeşitliliğine (Yıldırım ve Şimşek, 2005) gidilmiş, veriler üç farklı araştırmacı tarafından incelenmiş ve uzlaşma sağlanan temalar ve kodlar üzerinden analiz yapılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Araştırmaya katılan katılımcıların kendilerine yöneltilen sorulara verdikleri cevaplar görüşme formunda bulunan maddelere bakılarak oluşturulan temalar kapsamında içerik analizi yapılarak kodlanmış ve ortaya çıkan temalar ve kodlar Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1
İçerik Analizinde Ortaya Çıkan Temalar ve Kodlar

Temalar	Kodlar
<i>Araştırma Süreci</i>	
Araştırma probleminin belirlenmesi	Öğrencinin ilgi ve beklentilerine duyarlı olma ($n = 13$) Rehberlik ($n = 5$) Araştırma probleminin orijinalliği ($n = 3$) İletişim ($n = 2$)
Alanyazın taraması ve kaynaklara erişim	Öğrenciyi ilgili ve doğru kaynağa yönlendirme ($n = 18$) Yabancı kaynaklara erişim ($n = 2$) İletişim ($n = 1$)
Tez konusuna ilişkin yeni gelişmeleri izleme ve öğrencileri haberdar etme	Her ikisinin sorumluluğu ($n = 12$) Öğrencinin sorumluluğu ($n = 4$) Danışmanın sorumluluğu ($n = 2$)
Araştırma yöntem ve tekniği (veri toplama aracı, örneklem, vb.)	Öğrenciyeye uygun yöntem ve teknikler önerme ($n = 9$) Öğretim üyesinin yöntem bilgisi ($n = 3$) Yöntem ve tekniğe danışman belirler ($n = 2$) Örneklem belirleme ($n = 2$)
Veri analizi süreci	Yönlendirme ($n = 13$) Kontrol ve geliştirme ($n = 3$) Analiz bilgisi ($n = 2$) Farklı perspektif sunma ($n = 1$)
Raporlaştırma	Danışman kontrolü ve denetimi ($n = 8$) Tezin dil, anlatım ve akademik kriterlere uygulanışı ($n = 6$) Yönlendirme ($n = 3$)
Tezin savunması	Karşılaşılabilecek sorunlara karşı önlem alma ($n = 8$) Savunma sırasında öğrenciyeye destek olma ($n = 5$) Güven verme ($n = 2$) Psikoloji destek ($n = 1$) Samimiyet ($n = 1$) Cesur olma ($n = 1$)

Tablo 1 (devam)

Yayına dönüştürülmesi	Yayın yapma konusunda yardım ve teşviki ($n = 11$) Yayın yapma konusunda bilgilendirme ($n = 4$) Tezin yayına dönüştürülmesine izin vermeme ($n = 2$)
Yayın etiği	Yayın etiği konusunda öğrenciyi bilgilendirme ($n = 8$) Etik açıdan rol model olma ($n = 6$)
<i>İletişim</i>	
Görüşme sıklığı ve süresi	Her hafta, 1-2 saat ($n = 9$) Öğrenci ve danışman belirler ($n = 5$) 2-3 haftada bir ($n = 3$) Öğrenci her ihtiyaç duyduğunda ($n = 2$)
İletişim kanalları (telefon, e-posta, yüz yüze görüşme, vb)	Hepsi ($n = 10$) Öncelikle yüz yüze ($n = 6$) Öncelikle e-posta ($n = 2$) Öncelikle telefon ($n = 2$)
Geri bildirim ve düzeltme	Hızlı ve etkili geribildirim ($n = 8$) Açık ve anlaşılır bir dil ($n = 4$) Samimi ve öğretici bir yaklaşım ($n = 3$)
<i>Yetiştiricilik Davranışları</i>	
İlgi, anlayış, destek	Anlayışlı davranma ($n = 14$) Empati kurma ($n = 3$) Etkili iletişim ($n = 2$)
Bilgi paylaşımı	Tezle ilgili bilgiler ($n = 10$) Entelektüel gelişim ($n = 4$)
Zorluk ya da güçlüklerle yüzleşirme	Zorluklarla yüzleştirmeli, gerektiği zaman yardım etmeli, desteklemeli ($n = 14$) Zorluklarla yüzleştirmeli fakat çok fazla yardımda bulunmamalı ($n = 4$) Öğrencinin yaşadıkları zorluklardan haberdar olma ($n = 2$)
Kişisel vizyonun desteklenmesi	Öğrencinin vizyonunu destekleme ($n = 16$) Akademik destek ($n = 3$)
Model olma	Sosyal ve insani anlamda rol model olma ($n = 9$) Akademik anlamda rol model olma ($n = 6$) Etik açıdan rol model olma ($n = 1$)

Bu araştırmada ilk olarak, yüksek lisans tez ğrencilerinin tez danışmanlarından tezin araştırma sürecinde, araştırma probleminin belirlenmesi, alanyazın taraması ve kaynaklara erişim, tez konusuna ilişkin yeni gelişmeleri izleme ve öğrencileri haberdar etme, araştırma yöntem ve tekniği (veri toplama aracı, örneklem, vb.), veri analizi süreci, raporlaştırma, tezin savunması, yayına dönüştürülmesi ve yayın etiği konusunda beklentileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Buna göre, araştırma probleminin belirlenmesi sürecinde öğrencilerin yarısından fazlası ($n = 13$), tez danışmanının öğrencinin ilgi ve beklentilerine duyarlı olmasını beklediklerini ifade etmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin en azından kendi istedikleri konuyu tez danışmanı ile tartışmak istedikleri anlamına gelebilir. Diğer bir ifadeyle, öğrenciler danışmanlarının kendi ilgi alanlarına giren konuya öncelik verilmesinden daha çok ortak bir araştırma probleminin oluşturulmasını istemektedirler. Bakioğlu ve Gürdal (2001) lisansüstü eğitim öğrencileri üzerinde yaptıkları bir çalışmada, öğrencilerin yarısından fazlasının tez konusunu kendisinin belirleyip danışmana sunduğunu, ancak araştırmaya katılan öğrencilerin üçte birinden daha az bir kısmının konuyu kendilerinin değil, danışmanlarının belirlediğini ortaya koymuştur. Öğrencilerin önemli bir kısmının yapacakları araştırmanın konusunun belirlenmesinde etkin rol oynama yönünde hareket ettikleri düşünüldüğünde, Bakioğlu ve Gürdal'ın (2001) araştırma bulguları ile mevcut araştırmadan elde edilen bulguların örtüştüğü söylenebilir. Öğrencilerin konuya ilişkin hassasiyetleri katılımcılardan yapılan iki aktarımda daha net bir şekilde görülebilir:

"Araştırma yapmanın en önemli ve sıkıntılı süreci olduğu için danışmanın rehberliğine ihtiyaç duyulabilir. Problemin belirlenmesinde görüşlerini anlaşılır bir şekilde ifade etmesi beklenir." (Yüksek lisans ğrencisi - 5)

"Araştırmanın probleminin belirlenmesi bence en önemli adımdır. Dikkate alınacak en önemli etmen ğrenci görüşüdür. Kendisiyle bütünleşmeyen bir araştırmanın sonucunun güzel bir ürün olacağını düşünmüyorum." (Yüksek lisans ğrencisi - 10)

Katılımcılara alanyazın taraması ve kaynaklara erişim konusundaki beklentileri sorulduğunda, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun ilgili ve doğru kaynağa yönlendirilmeleri ($n = 18$) konusunda bir beklenti için oldukları belirlenmiştir. Bu bulgu, tez ğrencilerinin tez yazım aşamasında doğru kaynaklara ulaşabilme konusunda ciddi bir duyarlılık geliştirdikleri anlamına gelebilir. Öte yandan ortaya çıkan bu bulgu, öğrencilerin tez yazım aşamasında hem kaynaklara erişim hem de süreç içinde tez konusuyla en çok ilgili olan kaynakların kullanılması konusunda yönlendirilmeye ihtiyaç

duydukları şeklinde yorumlanabilir. Aynı soruda iki katılımcı yabancı kaynaklara erişim konusunda tez danışmanına ihtiyaç duyduklarını ifade etmektedir. Bakıoğlu ve Gürdal (2001) da yaptıkları çalışmada tez yazan öğrencilerin yabancı kaynaklara erişimde güçlük çektiklerini tespit etmiştir. Bu konuda tez danışmanlarının öğrencileri üniversite kütüphanelerinin veri tabanlarına yönlendirmeleri ve bu veri tabanlarının kullanımı ile ilgili öğrencileri bilgilendirmeleri bir çözüm olabilir. Ünver (2003) yaptığı bir çalışmada, kaynak tarama ile ilgili olarak tez öğrencilerinin danışmanlarından kütüphanede nasıl tarama yapılacağını ve kaynakların neresine bakılması gerektiğini açıklamasına yönelik bir beklenti içinde oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuç, araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Araştırma bulguları ve konuyla ilgili yapılan çalışmalar sonucu elde edilen bulgular, tez yazım sürecinde doğru kaynaklara ulaşabilmenin önemini ortaya koymaktadır.

Katılımcılara tez konusuna ilişkin yeni gelişmeleri izleme ve öğrencileri haberdar etme ile ilgili beklentileri sorulduğunda öğrencilerin yarısından fazlasının ($n = 12$) bu konuda sorumluluğun danışman ve öğrenci tarafından paylaşılması gerektiğini düşündüğü ortaya konmuştur. Bu bulgu, beklentilere uygundur. Tez hazırlama sürecinde karşılıklı ve sağlıklı bir iletişime ihtiyaç duyulduğu düşünüldüğünde, alana ilişkin yeni gelişmelerin hem danışman hem de öğrenci tarafından ciddiyetle takip edilmesi ve karşılıklı bir iletişim süreciyle paylaşımında bulunulması doğal ve olması gereken bir durum olarak karşılanabilir. Öte yandan, Ünver (2003) yapmış olduğu çalışmada, tez öğrencilerinin danışmanlarından alanda kendini yenilemesi ve tez konusu ile ilgili yayınları okumasını bekledikleri, fakat bu beklentilerine karşılık bulamadıkları yönünde bir bulguya ulaşmıştır. Araştırmada, bu bulguyu destekleyecek bulgulara ulaşılmıştır. Bir katılımcının konuya yönelik ifadesi durumun daha net şekilde çözümlenmesini sağlaması açısından önemli görülmektedir:

"Konuyla ilgili gelişmeleri kendim de izliyorum fakat dikkatimden kaçan yenilikler konusunda danışman yardımcı olmalıdır." (Yüksek lisans öğrencisi - 15)

Bu araştırmada incelenen diğer bir husus, veri analizi sürecine ilişkin yüksek lisans öğrencilerinin görüşleridir. Araştırma bulguları, veri analiz sürecinde yüksek lisans öğrencilerin önemli bir kısmının ($n = 13$) yönlendirmeye ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Tez hazırlama süreci bir araştırma süreci olarak değerlendirilmekte ve danışmanın araştırma teknikleri konusunda yeterli olması, öğrenciye tezinde uygulayacağı araştırma tekniklerini seçerken ve uygularken yardımcı olması önemli görülmektedir (Ünver, 2003). Veri analizinin tez yazım sürecinin en zor

aşamalarından biri olduğu düşünülürken, bu bulgunun beklentilere uygun olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte, veri analizi öğrencilerin istatistiksel yöntemlere ilişkin bir takım bilgi ve becerilerine sahip olmalarını gerektiren bir süreçtir. Bakioğlu ve Gürdal (2001) konuyla ilgili yaptıkları araştırmalarında, araştırmaya katılan lisansüstü tez yapan ya da tezini bitirmiş öğrencilerinden yaklaşık yarısının ders döneminde verilen araştırma teknikleri ve istatistik derslerini yararlı bulduklarını ortaya koymuştur. Diğer bir ifadeyle, araştırmaya katılan lisansüstü öğrencilerinin yarısı ders döneminde verilen araştırma teknikleri ve istatistik dersini faydalı bulmamaktadır. Bu, tez sürecinde öğrencilerin bu derslerde öğrendiklerinden faydalanamadıkları anlamına gelebilir. Bu noktada, yüksek lisans ders döneminde alınan derslerin etkililiği başka bir çalışmanın konusu edilebilir. Bu sonuç, lisansüstü öğrencilerinin verilerin analizi sürecinde danışmanlarının desteklerine daha fazla ihtiyaç duyacakları görüşünü destekler niteliktedir.

Raporlaştırma sürecine ilişkin yüksek lisans öğrencilerinin beklentileri incelendiğinde, yüksek lisans öğrencilerinin en fazla tezin kontrolü ve denetimi ($n = 8$) ve tezin dil, anlatım ve akademik kriterlere uygunluğu ($n = 6$) konusunda danışmana ihtiyaç duydukları bulgulanmıştır. Bununla birlikte, üç öğrenci raporlaştırma sürecinde tez danışmanının yönlendirici bir rol üstlenmesini beklediklerini ifade etmiştir. Öğrencilerin bu süreçte özellikle yazdıkları tezin danışman tarafından yeterince kontrol edilmesi ve dil, anlatım ve akademik kriterlere uygun bir tezin oluşturulması konusunda istekli davrandıkları söylenebilir. Bakioğlu ve Gürdal'ın (2001) ifade ettiği gibi, lisansüstü eğitimde çalışma yapmanın amaçlarından biri geniş bir rapor hazırlama becerisini geliştirmektir. Bu bağlamda, tez danışmanı tezin raporlaştırılması sürecinde öğrenciye destek olarak süreci kolaylaştırabilir.

Öğrencilere tez savunmasında danışmandan beklentilerine ilişkin düşünceleri sorulduğunda, sekiz öğrenci özellikle savunma sırasında karşılaşılabilecek olası güçlüklerle karşı danışmanlarının yardımlarını beklediklerini ifade etmiştir. Savunma sırasında öğrenciye destek olma da öğrencilerin tez danışmanlarından beklentileri arasında yer almaktadır ($n = 5$). Araştırma bulguları, öğrencilerin savunma sırasında danışmanın desteğini görmeye önem verdiklerini göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, öğrenci açısından heyecan verici ve zorlu bir süreç olarak değerlendirilebilecek olan tez savunmasında öğrenci, danışmanını yanında bulmak ve onun desteğiyle birlikte bu süreci sorunsuz bir şekilde tamamlamak istemektedir. Bununla birlikte, araştırma bulgularına dayanarak savunma öncesi öğrencilerin gerekli tüm bilgiyi toplamak,

önlemleri almak istedikleri ve bu konuda danışman yardımını önemsedikleri belirtilebilir. Ünver (2003) yüksek lisans öğrencilerinin danışmanlarından beklentileri arasında tezle ilgili hazırlıklarını okumasının önemli bir yer tuttuğunu belirtmektedir. Yazarın yaptığı araştırmada elde ettiği bulgulara göre, bu beklentisine karşılık bulan öğrenciler tez danışmanlarının tezine daha fazla yardımcı olduğunu düşünmekte, tez danışmanının tez savunmasından önce tezin tümünü okumasının çok yararlı olacağını belirtmekte ve danışman tezi okumadığında ya da küçük bir kısmını okuyup öğrenciye geri verdiğinde tez savunmasında ciddi sorunların yaşanabileceğini ileri sürmektedir. Özetle, tez savunması sürecinin öğrencinin stres yaşamasına neden olduğu ve danışmanın bu süreçte öğrencinin yanında olması, yaptığı hazırlıkları incelemesi, gerekli dönütleri sağlaması ve öğrencinin bu süreci başarıyla atlatması için elinden geleni yapmasının kaliteli ve alanına katkı sağlayacak bir yayının ortaya çıkması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir. Bir katılımcının ifadesi konuya örnek olarak gösterilebilir:

"Öğrencinin danışman desteğine en çok ihtiyaç duyduğu basamaklardan birisi olduğunu düşünüyorum. Daha çok deneyimlerinden yola çıkarak en verimli, sağlıklı bir savunmanın nasıl yapılacağı süreç içinde öğrenciye öğretilmelidir." (Yüksek lisans öğrencisi - 17).

Bu araştırmanın diğer bir amacı, yüksek lisans tez öğrencilerinin tezlerini yayına dönüştürme konusunda danışmanlarından beklentilerini ortaya koymaktır. Buna göre, öğrencilerin yarısı ($n = 11$), tezi yayına çevirme konusundan danışmanın yardımını beklediklerini ifade etmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin gerekli desteği bulabildiklerinde tez çalışmalarını akademik bir yayına dönüştürme konusunda istekli oldukları şeklinde yorumlanabilir. Bakioğlu ve Gürdal'ın (2001) çalışmasında katılımcıların sadece beşte birinin danışmanıyla ortak bildiri ürettiği ortaya konmuştur. Bu durum, tez öğrencilerinin danışmanlarıyla ortak yayın yapmasının çok yaygın olmadığını gösterebilir. Dört öğrenci ise yayın yapma konusunda danışmanlarının kendilerini bilgilendirmesini beklediklerini ifade etmiştir. Bu bulgu da bir önceki bulguya paralel olarak değerlendirilebilir. Diğer bir deyişle, yayın yapma konusunda danışmanından gerekli yardımı, teşviki ve bilgilendirmeyi alan bir öğrenci bu konuya sıcak bakabilmektedir. Bu noktada danışmanın yapacağı yardım, nitelikli ve ilgili alana katkı sağlayacak akademik değeri yüksek bir yayının ortaya konması bağlamında önemli görülmektedir. Öte yandan, iki öğrencinin görüşü konuya farklı bir bakış açısı getirmesi bakımından önemli görülmüş ve aşağıda verilmiştir:

"Tez yazımı esnasında tez danışmanının yayın kaygısı gütmemesi gerekmektedir. Önceliğin tez olması gerekmektedir." (Yüksek lisans öğrencisi - 2)

"Buna etik açıdan karşıyım. Tez çalışması tez olarak kalmalıdır." (Yüksek lisans öğrencisi - 17).

Buna göre, öğrencilerden biri tez yazım esnasında danışmanın yayın kaygısı gütmemesi gerektiğini, önceliğin teze verilmesi gerektiğini ortaya koyarken, diğeri tez çalışmasının tez olarak kalması gerektiğini, bunun aksinin etik sıkıntılar doğurabileceğini ifade etmektedir. Aydın (2006) tez danışmanlığının bir tercih meselesi olmaktan öte öğretim üyesinin temel görevi olduğunu ve bu nedenle danışmanın tez sürecine ve bu süreç sonunda ortaya konacak ürüne sağlamış olduğu katkıların tez ortağı olarak yorumlanmasının doğru olmadığını vurgulamaktadır. Bu bağlamda düşünüldüğünde, 2. öğrencinin belirttiği *"tez danışmanının yayın kaygısı gütmesi"* durumu yayın etiği açısından tartışılabilir bir konu olabilir.

Bu araştırmada ilk soru kapsamında son olarak yayın etiğine ilişkin öğrencilerin tez danışmanlarından beklentileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucu öğrencilerin bir kısmının ($n = 8$) yayın etiği konusunda bilgilendirilmeye ihtiyaç duyduğu, bir kısmının ise ($n = 4$) tez danışmanının etik açıdan rol model olmasını beklediklerini ifade etmiştir. Etik gibi özellikle akademik alanda oldukça yoğun hassasiyet taşıyan bir konunun öğrencilerin büyük bir kısmı tarafından önemsendiği ve bu konuda duyarlı davranmaya yönelik bir tutumun olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yayın etiği konusunda daha fazla bilgi sahibi olmak istemeleri ve etik açıdan kendilerine rol model olacak bir danışman tercih etmeleri olumlu gelişmeler olarak karşılanabilir. Tosun (1997) tez danışmanın lisansüstü eğitimde oldukça önemli bir yeri olduğunu ve en önemli vasıflarından birinin öğrenciye akademik kişiliği ile örnek olması olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda, etik açıdan öğrencisine uygun bir model olan danışmanın gelecekte yapılacak çalışmaların etik kapsamda gerçekleştirilmesi konusunda önemli bir rol oynayacağını ileri sürülebilir.

Bu araştırmada iletişim süreci kapsamında, yüksek lisans tez dönemi öğrencilerinin tez danışmanı ile görüşme sıklığı ve süresi, iletişim kanalları, geri bildirim ve düzeltme süreçlerine ilişkin beklentileri ortaya konmaya çalışılmıştır. Öncelikle görüşme sıklığı ve süresi konusunda beklentileri incelenen yüksek lisans öğrencilerinin yarıya yakın bir kısmı ($n = 9$) tez danışmanları ile her hafta görüşmek istediklerini ifade ederken, beş öğrenci görüşme süresi ve sıklığının danışman ve öğrenci tarafından karşılıklı olarak belirlenmesinin uygun olacağını belirtmiştir. Bununla birlikte, üç öğrenci 2-3 haftada bir görüşmenin yeterli olacağını düşünürken,

iki öğrenci de öğrencinin her ihtiyaç duyduğunda danışmanına ulaşabilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir. Bu bulgu, öğrencilerin hemen hemen tamamının danışman ile belli aralıklarla görüşmek istedikleri ve süreç içinde herhangi bir şekilde iletişim kopukluğu yaşamak istemedikleri şeklinde yorumlanabilir. Bununla birlikte, araştırma bulguları bu konuda tez öğrencilerinin görüşlerinin farklılaştığını göstermekle birlikte, öğrencilerinin önemli bir kısmının en az bir haftalık bir zaman zarfı içinde 1-2 saat bir görüşmenin gerekli olduğunu düşündüklerini ortaya koymaktadır. Ünver (2003) tez öğrencilerinin danışmanlarından kendilerine zaman ayırmasını beklediklerini, bu beklentileri karşılanan öğrencilerin kendilerini daha mutlu hissettiklerini, fakat haftanın belli bir saatinin tez danışmanı saati olarak ayrılması şansına sınırlı sayıda öğrencinin sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu ile araştırmanın bulguları paralellik göstermektedir.

Araştırmada yüksek lisans tez öğrencilerinin süreç içinde en çok hangi iletişim kanallarını kullanmayı tercih ettikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Buna göre, katılımcıların önemli bir kısmı ($n = 10$) süreç içinde yüz yüze, e-posta ve telefon gibi çeşitli iletişim kanallarından faydalanmak istedikleri doğrultusunda görüş bildirmiştir. Altı katılımcı en çok yüz yüze görüşmeye vurgu yaparken, ikişer katılımcı da e-posta ve daha çok telefonun kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Araştırma bulguları genel olarak, öğrencilerin bütün iletişim kanallarından süreç içinde faydalanma eğilimi içinde olduklarını, bununla birlikte şartların uygunluğu doğrultusunda daha çok yüz yüze iletişim yolunu tercih ettiklerini göstermektedir. Bunun nedenlerinden biri, yüz yüze iletişim içinde öğrencilerin danışmanlarından daha fazla faydalanabileceklerini düşünmeleri olabilir.

Geri bildirim ve düzeltme ile ilgili öğrenci beklentileri incelendiğinde, öğrencilerin bir kısmı ($n = 8$) tez danışmanlarından hızlı ve etkili bir geri bildirim beklentisi içinde olduklarını ifade ederken, bir kısmı da açık ve anlaşılır bir dilde geri bildirim verilmesini vurgulamıştır. Üç öğrenci ise geri bildirim sürecinde tez danışmanının samimi ve öğretici bir yaklaşım sergilemesini beklediklerini ifade etmiştir. Ünver (2003) tez öğrencilerinin danışmanlarından okunaklı ve açık dönütler beklediklerini belirtmektedir. Sezgin (2002) araştırma görevlilerinin yetiştirilmesinde tez danışmanı öğretim üyelerinin yetiştiricilik rolleri üzerine yaptığı bir araştırmada, araştırma görevlilerinin gösterdikleri akademik gelişim hakkında daha çok bilgi verilmesi ve daha fazla geribildirim sağlanmasına yönelik bir beklenti içinde oldukları sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu, araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Bu bağlamda, yapılan işin değerlendirilmesi ve gösterilen gelişimin boyutlarının belirlenmesi

anlamında danışmanın vereceği açık ve anlaşılır geri dönütlerin önemli olduğu söylenebilir.

Bu araştırmada son olarak, yüksek lisans tez öğrencilerinin tez danışmanlarından bekledikleri yetiştiricilik davranışlarının neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda, öğrencilere ilgi-anlayış-destek, bilgi paylaşımı, zorluk ya da güçlüklerle yüzleştirme, kişisel vizyonun desteklenmesi ve model olma olarak belirlenen kategorilere ilişkin beklentilerinin neler olduğu sorulmuştur. İlk olarak ilgi-anlayış-destek kategorisinde görüşleri incelenen öğrencilerin yarısından fazlasının ($n = 14$) anlayışlı davranma konusunda danışmanlarından beklenti içinde oldukları belirlenmiştir. Sezgin (2002) etkili bir danışman-tez öğrencisi ilişkisinde karşılıklı saygı, güven, anlayış ve empatinin önemli bir yeri olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerin tez danışmanlarından tez yazım sürecinde karşılaşılabilecek zorluklar da düşünüldüğünde anlayış beklentileri doğal karşılanabilir. Öte yandan, üç öğrenci empati kurma ve iki öğrenci de süreç içinde etkili iletişim sağlanmasına yönelik beklenti içinde olduklarını ifade etmiştir. Corbett ve Wright (1994) etkili bir tez danışmanının sahip olması gereken vasıflar arasında iyi bir dinleyici olmayı, etkili dinleme becerilerine sahip olmayı, sağlıklı bir iletişim ortamı ve empati kurmayı saymaktadır. Bu anlamda, tez danışmanının sözü edilen vasıflara sahip olmasının süreci kolaylaştıracağı ve ortaya daha nitelikli bir ürün konmasına yardımcı olacağı söylenebilir. Öte yandan, tez danışmanı ve tez öğrencisi arasındaki ilişki yetişen ve yetiştirilen arasındaki ilişki bağlamında incelendiğinde, her iki tarafın birbirine karşı saygı ve güvene dayalı bir anlayış içinde yaklaşmasının esas olduğu ve bunun sağlanmadığı durumlarda bu ilişkinin yüzeysel kalacağı ifade edilebilir (Doyon, 2002).

Bilgi paylaşımına yönelik öğrenci beklentileri incelendiğinde, öğrencilerin önemli bir kısmı ($n = 10$) teze ilgili bilgilerin paylaşılmasına yönelik bir beklenti içindeyken, öğrencilerin bir bölümü de ($n = 4$) entelektüel gelişim açısından bilgi paylaşımının önemine vurgu yapmaktadırlar. Sezgin (2002) yaptığı çalışmada tez öğrencilerinin danışmanlarından, sahip oldukları bilgi ve deneyimi paylaşmaları konusundan yoğun bir beklenti içinde olduklarını bulgulamıştır. Bu bulgu, araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Ünver (2003) yüksek lisans öğrencilerinin ders döneminde tez hazırlamak için gerekli bilgi ve becerileri kazanamayabildiklerini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, yüksek lisans tez öğrencilerinin tez yazım aşamasında danışmanlarından bilgi edinmeye yönelik bir beklenti içinde olmaları doğal karşılanabilir. Bir öğrencinin bu konudaki görüşü, bilgi paylaşımının önemini ortaya koyması açısından oldukça yerinde ve önemli görülmektedir:

"Yapılacak çalışmanın geçerli, kabul edilebilir bir hal alabilmesi bilgi paylaşımına bağlıdır." (Yüksek lisans öğrencisi - 7).

Bu araştırmada, zorluk ya da güçlüklerle yüzleştirmeye yönelik öğrenci beklentileri incelenmiştir. Araştırma sonucu, araştırmaya katılan yüksek lisans öğrencilerinin büyük bir kısmının ($n = 14$) tez danışmanının öğrenciyi zorluklarla yüzleştirmesinin önemli olduğu, fakat gerektiği zaman yardım ve desteğini esirgememesi gerektiği yönünde görüş bildirdikleri ortaya konmuştur. Jawdick (1997) yetiştiricinin, yetişen kişiye sağladığı katkıların arasında yaşanan kişisel zorluklara karşı motivasyon sağlamayı saymaktadır. Öte yandan, iyi bir danışmanın danışmanlık yaptığı öğrencinin çektiği zorlukları anladığı, empati kurduğu ve öğrencinin bu empatiyi hissetmesiyle daha etkili bir danışman-öğrenci ilişkisini sağlandığı bilinmektedir (National Academy of Sciences [NAS], 1997). Bu noktada, tez öğrencilerinin danışmanlarından zor durumda yardım ve destek beklmeleri ve bu desteği hissetmeleri süreci daha etkili, ürünü de daha kaliteli kılabilir.

Bu araştırmada, kişisel vizyonun desteklenmesine ilişkin öğrenci beklentileri incelenmiştir. Buna göre, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu ($n = 16$) danışmanlarından vizyonlarına destek olmasını beklemektedir. Galbraith ve Cohen (1997) öğretim üyesi danışmanların önemli yetiştiricilik rollerinden biri olarak danışmanlık yapılan öğrencinin, diğer bir ifadeyle yetişenin, vizyonunu desteklemeyi göstermektedir. Buna göre, danışmanın öğrencinin vizyonunu destekleme bağlamında yapacağı en önemli işlerden biri olarak öğrencinin kendi geleceğini yaratmasına, bireysel ve mesleki anlamda yeterliklerini optimum düzeyde geliştirmesine yardımcı olmak gösterilebilir. Bazı katılımcıların görüşleri vizyonun desteklenmesi konusunda alanyazınla uyumlu ifadeler içermektedir:

"Kendi görüş ve fikirlerimin gerektiğinde desteklenmesini beklerim."
(Yüksek lisans öğrencisi - 15).

"Tez danışmanının öğrencinin kişisel vizyonunu desteklemesi kişinin daha önemli çalışmalara imza atmasını sağlayabilir."
(Yüksek lisans öğrencisi - 16).

Yüksek lisans tez öğrencilerinin model olma konusunda danışmanlarından beklentilerinin belirlenmesi bu çalışmada incelenen diğer bir husustur. Buna göre, öğrencilerin beklentilerinin sosyal ve insanı anlamda rol model olma ($n = 9$) ve akademik anlamda rol model olma ($n = 6$) konularında yoğunlaştığı ortaya konmuştur. Ünver (2003) tez öğrencilerinin danışmanlarından insan ilişkileri ile ilgili birtakım beklentiler içinde olduklarını ve bunların tezle ilgili sorumluluk üstlenmeyi ve tez yazım sürecinde özel hayatta yaşanan sıkıntıları da göz önünde bulundurarak hiç

bir zaman öğrenciyi yalnız bırakmamayı kapsadığını ifade etmektedir. Bu anlayışla, tez yazım sürecinde özellikle danışman ve öğrenci arasında oluşacak samimi ve insancıl ilişkilerin yapılan işin kalitesine olumlu yönde katkı sağlayacağı ileri sürülebilir. Diğer yandan, Corbett ve Wright (1994) iyi bir danışmanın akademik faaliyetlere karşı sürekli ilgi ve istek duyması ve bu konuda öğrencisine örnek olması gerektiğini ileri sürmektedir. Sezgin (2002) de etkili bir danışmanın öğrencinin akademik eksikliklerini gidermesine katkı sağlayacağını vurgulamaktadır. Bu görüşler çerçevesinde, tez danışmanının öğrencisine akademik anlamda rol model olmasının öğrencinin akademik hayatına olumlu yansıtacağı düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın amacı, yüksek lisans tez dönemi öğrencilerinin tez danışmanlarından beklentilerinin ortaya konmasıdır. Bu amaçla, yüksek lisans tez aşamasında olan 22 öğrenciye danışmanlarından beklentileri sorulmuştur. Araştırma sonuçları yüksek lisans öğrencilerinin danışmanlarından beklentilerinin *"öğrencinin ilgi ve beklentilerine duyarlılık", "öğrenciyi ilgili ve doğru kaynağa yönlendirme", "öğrenciye uygun yöntem ve teknikler önerme", "veri analizi sürecinde öğrenciyi yönlendirme", "yayın yapma konusunda yardım ve teşvik", "tez yazım sürecinde farklı iletişim kanallarının kullanılması", "öğrenciye anlayışlı davranma", "öğrencinin vizyonunu destekleme" ve "öğrenciyi zorluklarla yüzleştirme, gerektiği zaman yardım etme, destekleme"* davranışlarında yoğunlaştığı ortaya konmuştur.

Tez danışmanı ve tez öğrencisi arasında kurulan bağın bir yetiştiren-yetişen bağına benzediği daha önce ifade edilmişti. Bu bağlamda, bu bağın daha etkili olmasını sağlayacak araştırmaların ilgili birimlerce takip edilmesi ve konuya ilişkin gerekli önlemlerin alınması önemli görülmelidir. Tez danışmanlığı sürecine ilişkin akademik çalışmalar yoğunlaşmalı ve bu çalışmaların sonuçları paylaşılmalıdır. Yüksek lisans tezi yazan öğrencilerin hiç değilse bir kısmının geleceğin akademisyenleri olacağı düşünüldüğünde, tez yazım sürecini olumsuz etkileyen gerek danışmandan, gerek öğrenciden gerekse çevre gibi etmenlerden kaynakların sorunların ortaya konulması ve çözümlenmesi için araştırmalar yapılmalıdır. Yapılan araştırmaların sonuçlarına dayalı olarak öğrencilerin tez yazım sürecinde yararlandıkları enstitülerin tez yazım kılavuzları güncellenmelidir.

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde desenlenmiştir. Bu konuda yapılacak başka çalışmalarda nicel ya da karma yöntemler kullanılarak konuya ilişkin daha derinlemesine veri toplanabilir. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Başka çalışmalarda daha etkili veri toplamaya olanak sağlayacak bir ölçme aracı

geliştirilebilir. Bununla birlikte, çalışmada yalnızca öğrencilerin tez danışmanlarından beklentileri incelenmiştir. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda öğrencilerin tez danışmanlarından beklentilerinin gerçekleşip gerçekleşmediği, eğer gerçekleşiyorsa ne kadar gerçekleştiği tespit edilebilir. Son olarak, konuyla ilgili yapılacak çalışmalarda çalışmanın sınırları doktora öğrencilerini de kapsayacak şekilde genişletilebilir.

Kaynakça

- Aydın, E. (2006). Tez, tez danışmanlığı ve yayında etik. *Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık*, 112-114.
- Aydın, M. (1994). *Eğitim yönetimi. Kavramlar, kuramlar, süreçler, ilişkiler* (Genişletilmiş 4. Baskı). Ankara: Hatiboğlu.
- Aydoğan, İ. (2000). Öğretim üyelerinin lisansüstü eğitim konusunda görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 6(23), 411-430.
- Bakioğlu, A. ve Gürdal, A. (2001). Lisansüstü tezlerde danışman ve öğrencilerin rol algıları: Yönetim için göstergeler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1) 9-18.
- Barker, R. T., & Pitts, M. W. (1997). Graduate students as mentors: An approach for the undergraduate class project. *Journal of Management Education*, 21(2), 221-231.
- Bowman, R. L., & Bowman, V. E. (1990). Mentoring in a graduate counseling program. *Counselor Education & Supervision*, 30(1), 58-65.
- Corbett, P., & Wright, D. (1994). Issues in the selection and training of mentors for school-based primary initial teacher training mentoring. In D. McIntyre, H. Hagger, & M. Wilkin (Eds.), *Perspectives on school-based teacher education*. London: Kogan Page Limited.
- Doyon, D. (2000). *Interdepartmental mentoring program for middle managers. Module 1: Basic information, middle managers network and human resources development*. Canada: Quebec Region.
- Galbraith, M. W., & Cohen, N. H. (1997). Principles of adult mentoring scale: Desing and implications. *Michigan Community College Journal*, 3(1), 29-50.
- Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (2009). *Gazi üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü tez yazım kılavuzu* (18.06.2009 tarihli Gazi Üniversitesi Senatosu Kararı).
- Graham, B. (1994). Mentoring and professional development in careers services in higher education. *British Journal of Guidance & Counselling*, 22(2), 261-271.

- Jadwick, D. K. (1997). *The perceptions of effectiveness of mentoring relationships in higher education* (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI: 9717711).
- Karakütük, K. (2009). Türkiye lisansüstü öğretim sistemi. İçinde, K. Karakütük (Ed.), *Lisansüstü öğretim sistemleri*. (ss. 521-545). Ankara: Pegem A.
- Kelly, S., & Schweitzer, J. H. (1999). Mentoring within a graduate school setting. *College Student Journal*, 33(1), 130-148.
- Lucas, J. L. (2000). *Mentoring as a manifestation of generativity among university faculty* (Doctoral dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI: 9963673).
- Lyons, W., & Scroggins, D. (1990). The mentor in graduate education. *Studies in Higher Education*, 15(3), 277-285.
- NAS (National Academy of Sciences). (1997). *Adviser, teacher, rol model, friend. On being a mentor to students in science and engineering*. Washington, D.C.: National Academy. <http://www.che.ncsu.edu/information/documents/mentoring/5789.pdf> adresinden 10 Aralık 2011 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Nelson, D. L., & Quick, J. C. (1997). *Organizational behavior. Foundations, realities, and challenges*. St. Paul: West.
- Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi [ÖSYM]. (2011). *2009-2010 Öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri*. http://www.osym.gov.tr/dosya/1-56148/h/21ogretim_alanlisansustuunv.pdf adresinden 20.10.2011 tarihinde erişim sağlanmıştır.
- Pierce, J. J. (2000). *Interrelationships among and distinctiveness between the roles of counselor, supervisor, and mentor in counselor preparation programs* (Doctoral Dissertation). Retrieved from ProQuest Dissertations and Theses database. (UMI: 9983085).
- Sezgin, F. (2002). *Araştırma görevlilerinin yetiştirilmesinde tez danışmanı öğretim üyelerinin yetiştiricilik rolleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Tosun, İ. (1997). *Bilim adamı yetiştirme: Lisansüstü eğitim*. Ankara: TÜBA.
- Ünver, G. (2003). Yüksek lisans öğrencilerinin tez danışmanlarına ilişkin beklentileri. *DEÜ Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* (Özel Sayı: 1 Lisansüstü Eğitim), 293-300.
- Yarrow, A., & Millwater, J. (1997). Evaluating the effectiveness of a professional development course in supervision and mentoring. *British Journal of In-service Education*, 23(3), 349-361.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. Baskı). Ankara: Seçkin.

Yükseköğretim Kanunu. (1981). *04.11.1981 Tarih ve 2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu*. <http://www.yok.gov.tr/content/view/435/> adresinden 27 Eylül 2012 tarihinde erişim sağlanmıştır.